

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

NIILO JÄÄSKINEN

prezentate la 20 mai 2010¹

I — Introducere

1. În landul Vorarlberg (Austria) sunt aplicate două cote ale taxei pe vânătoare. O taxă mai ridicată este aplicată resortisanților țărilor terțe, în timp ce o taxă mai redusă este aplicată în special cetățenilor Uniunii și persoanelor cu reședința principală în Austria. Astfel, în cazul a doi resortisanți elvețieni, având reședința în Elveția și fiind locatari ai unui domeniu rezervat vânătorii, s-a aplicat o cotă mai ridicată decât cea aplicată locatarilor unor fonduri de vânătoare cu reședința în Austria. Împotriva acestei diferențe de tratament, cei doi resortisanți elvețieni au invocat în fața administrației landului respectiv Acordul între Comunitatea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind libera circulație a persoanelor (denumit în continuare „acordul” sau „Acordul CE-Elveția”)². Întrucât cererea lor a fost respinsă, reclamanții din acțiunea principală au sesizat instanța de trimitere, arătând că respectiva cotă de impozitare mai puțin favorabilă aduce atingere libertății de stabilire de care aceștia ar beneficia în temeiul Tratatului CE. Verwaltungsgerichtshof (Curtea de Contencios Administrativ, Austria) ar dori să

afle dacă exercitarea vânătorii în împrejurările din acțiunea principală trebuie considerată o activitate independentă în sensul articolului 43 CE.

II — Cadrul juridic

A — Convenția de la Viena

2. Potrivit articolului 1 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23 mai 1969 (denumită în continuare „Convenția de la Viena”)³, intitulat „Domeniul de aplicare al prezentei convenții”, aceasta se aplică tratatelor încheiate între state.

1 — Limba originală: franceza.

2 — JO 2002, L 114, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 74, p. 97.

3 — Recueil des traités des Nations unies (Repertoriul de tratate al Națiunilor Unite), vol. 1155, p. 331.

3. Potrivit articolului 31 din Convenția de la Viena, intitulat „Regula generală de interpretare”:

„1. Un tratat trebuie să fie interpretat cu bună-credință potrivit sensului obișnuit care trebuie atribuit termenilor tratatului în contextul lor și în lumina obiectului și a scopului său.

2. În scopul interpretării unui tratat, contextul cuprinde, în afara textului, preambulului și anexelor incluse:

- a) orice acord care are legătură cu tratatul și care a intervenit între toate părțile cu ocazia încheierii tratatului;
- b) orice instrument stabilit de una sau mai multe părți cu ocazia încheierii tratatului și acceptat de celelalte părți ca instrument care are legătură cu tratatul.

[...]”

B — *Tratatul CE*

4. Articolul 43 CE interzice restricțiile privind libertatea de stabilire a resortisanților

unui stat membru pe teritoriul altui stat membru. Potrivit articolului 43 al doilea paragraf CE, libertatea de stabilire presupune accesul la activități independente și exercitarea acestora, precum și constituirea și administrarea întreprinderilor.

C — *Acordul CE-Elveția privind libera circulație a persoanelor*

1. Acordul

5. Acordul a fost semnat la Luxemburg la 21 iunie 1999 și a intrat în vigoare la 1 iunie 2002. Acesta face parte din cele șapte acorduri sectoriale distincte care reglementează relațiile dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană⁴.

⁴ — Cele șapte acorduri privesc libera circulație a persoanelor, transportul aerian, transportul rutier și feroviar de mărfuri și călători, comerțul cu produse agricole, recunoașterea reciprocă în materie de evaluare a conformității, anumite aspecte ale contractelor de achiziții publice, precum și cooperarea științifică și tehnologică. A se vedea Decizia 2002/309/CE, Euratom a Consiliului și a Comisiei privind Acordul de cooperare științifică și tehnologică din 4 aprilie 2002 privind încheierea a șapte acorduri cu Confederația Elvețiană (JO L 114, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 27, p. 25).

6. Articolul 1 din acord, care este cuprins în capitolul I din acesta, prevede:

„Obiectivul prezentului acord, în beneficiul resortisanților statelor membre ale Comunității Europene și ai Elveției, este:

- (a) acordarea dreptului de intrare, de ședere, de acces la o activitate economică salariată, de stabilire ca lucrător care desfășoară o activitate independentă și a dreptului de a rămâne pe teritoriul părților contractante;
- (b) facilitarea prestării de servicii pe teritoriul părților contractante și în special liberalizarea prestării de servicii de scurtă durată;

[...]”

7. Articolul 2 din acord, intitulat „Nediscriminarea”, are următorul cuprins:

„Resortisanții unei părți contractante cu reședința legală pe teritoriul unei alte părți contractante nu fac obiectul niciunei discriminări pe motive de cetățenie, în aplicarea dispozițiilor anexelor I, II și III la prezentul acord și în conformitate cu acestea.”

8. Articolul 4 din acord prevede:

„Dreptul de ședere și de acces la o activitate economică este garantat sub rezerva dispozițiilor articolului 10 și în conformitate cu dispozițiile anexei I.”

9. Articolul 5 din acord, intitulat „Prestatorul unui serviciu”, prevede la alineatul (3):

„Resortisanții unui stat membru al Comunității Europene sau ai Elveției care intră pe teritoriul unei părți contractante numai pentru a primi servicii au drept de intrare și de ședere.”

10. Potrivit articolului 15 din acord, anexele și protocoalele la acord fac parte integrantă din acesta.

11. Articolul 16 din acord are următorul cuprins:

„(1) În vederea atingerii obiectivelor stabilite prin prezentul acord, părțile contractante iau toate măsurile necesare pentru a se asigura că în relațiile dintre ele sunt aplicate drepturi și obligații echivalente cu cele conținute în actele juridice ale Comunității Europene la care se face trimitere.

(2) În măsura în care aplicarea prezentului acord se bazează pe concepte de drept comunitar, se ține seama de jurisprudența pertinentă a Curții de Justiție a Comunităților Europene anterioară datei semnării acestuia. Jurisprudența ulterioară acestei date se supune atenției Elveției. Pentru a asigura funcționarea corectă a acordului, comitetul mixt, la cererea oricăreia dintre părțile contractante, stabilește implicațiile acestei jurisprudențe.”

lucrătorii salariați naționali în ceea ce privește condițiile de angajare și de muncă, în special referitor la remunerație, concediere, reintegrare profesională sau reangajare, în cazul în care devine șomer.

(2) Lucrătorul salariat și membrii familiei sale menționați la articolul 3 din prezenta anexă beneficiază de aceleași avantaje fiscale și sociale ca și lucrătorii salariați naționali și membrii familiilor acestora.

[...]”

2. Anexa I la acord

12. Anexa I la acord, intitulată „Libera circulație a persoanelor”, conține șapte capitole: I – Dispoziții generale, II – Lucrători salariați, III – Lucrători care desfășoară o activitate independentă, IV – Prestarea de servicii, V – Persoanele care nu desfășoară o activitate economică, VI – Dobândirea de bunuri imobile și VII – Dispoziții tranzitorii și dezvoltarea acordului.

13. Capitolul II („Lucrători salariați”) din anexa I cuprinde, printre altele, articolul 9, intitulat „Tratamentul egal”, care prevede:

„(1) Lucrătorul salariat care este resortisant al unei părți contractante nu poate fi tratat, din motive de cetățenie, pe teritoriul celeilalte părți contractante, în mod diferit față de

14. Capitolul III („Lucrători care desfășoară o activitate independentă”) din anexa I cuprinde cinci articole (articolele 12-16). Articolul 12 din anexa I stabilește condițiile de obținere a unui permis de ședere, după cum urmează:

„(1) Un resortisant al unei părți contractante care dorește să se stabilească pe teritoriul unei alte părți contractante în vederea desfășurării unei activități independente (denumit în continuare «lucrător care desfășoară o activitate independentă») primește un permis de ședere valabil pe o perioadă de cel puțin cinci ani de la data emiterii acestuia, cu condiția să prezinte dovezi autorităților naționale competente că este stabilit sau că dorește să se stabilească.

(2) Permisul de ședere se prelungește automat pe o perioadă de cel puțin cinci ani, cu condiția ca lucrătorul care desfășoară o activitate independentă să prezinte dovezi autorităților naționale competente că desfășoară o activitate economică independentă.

(3) Atunci când eliberează permise de ședere, părțile contractante nu le pot cere lucrătorilor care desfășoară o activitate independentă să prezinte alte documente în afară de următoarele:

- (a) documentul în temeiul căruia au intrat pe teritoriul acestora;
- (b) dovezile la care se face trimitere la alineatele (1) și (2).

(4) Permisul de ședere este valabil pe întreg teritoriul statului emitent.

(5) Întreruperile perioadei de ședere mai mici de șase luni consecutive și absențele în vederea efectuării serviciului militar nu afectează valabilitatea permisului de ședere.

[...]"

15. Articolul 15 („Tratamentul egal”) din anexa I are următorul cuprins:

„(1) În ceea ce privește accesul la o activitate independentă și exercitarea acesteia, lucrătorului care desfășoară o activitate independentă nu i se acordă un tratament mai puțin favorabil decât cel acordat de țara gazdă resortisanților săi.

(2) Dispozițiile articolului 9 din prezenta anexă se aplică mutatis mutandis lucrătorilor care desfășoară o activitate independentă menționați în prezentul capitol.”

16. Potrivit articolului 23 („Beneficiarii serviciilor”) din anexa I:

„(1) Beneficiarul serviciilor în sensul articolului 5 alineatul (3) din prezentul acord nu are nevoie de un permis de ședere pentru o perioadă de ședere de trei luni sau mai mică. Pentru o perioadă care depășește trei luni, beneficiarului serviciilor i se emite un permis de ședere având o durată egală cu cea a prestării. Acesta poate fi exclus de la sistemul de securitate socială pe perioada de ședere.

(2) Permisul de ședere este valabil pe întreg teritoriul statului emitent.”

D — *Cadrul juridic regional*

17. Articolul 2 din Legea landului Vorarlberg privind vânătoarea, (Vorarlberger Gesetz über das Jagdwesen)⁵, în versiunea aplicabilă situației de fapt din acțiunea principală, prevede:

„Conținutul și exercitarea dreptului de vânătoare

⁵ — LGBl. 32/1998, cu modificările ulterioare.

(1) Dreptul de vânatoare constituie fundamentul oricărei exercitări a vânătorii. Acesta este legat de proprietatea funciară și cuprinde dreptul de a administra, de a vâna și de a-și însuși vânatul. [...]"

18. Articolul 20 din legea menționată are următorul cuprins:

„Locațiunea unui fond de vânatoare

(1) Locațiunea unui fond de vânatoare se poate efectua prin negociere directă, prin intermediul cererii de ofertă publică sau prin intermediul unei licitații publice. În cadrul locațiunii fondului de vânatoare, titularii dreptului de vânatoare trebuie să asigure că dreptul de vânatoare se exercită în conformitate cu principiile articolului 3.

[...]

(6) Guvernul landului va adopta, prin regulament, dispoziții detaliate cu privire la procedura de locațiune a unui fond de vânatoare.”

19. În conformitate cu articolul 1 din Legea landului Vorarlberg privind perceperea unei taxe de vânatoare (Vorarlberger Gesetz über die Erhebung einer Jagdabgabe)⁶, trebuie achitată o taxă pentru exercitarea dreptului de vânatoare. În temeiul articolului 2 din legea menționată, este persoană impozabilă titularul dreptului de vânatoare și, în caz de transmitere a folosinței către locatari,

titularul dreptului de folosință a fondului de vânatoare.

20. Articolul 3 din legea menționată prevede că, în cazul fondurilor de vânatoare închiriate, taxa este stabilită în funcție de chiria anuală, majorată, dacă este cazul, cu valoarea prestațiilor accesorii convenite pe cale contractuală. Cheltuielile referitoare la supravegherea vânătorii, precum și la prejudiciile cauzate de vânatoare și de vânat nu sunt considerate prestații accesorii.

21. Potrivit articolului 4 alineatul 1 din legea respectivă, taxa se ridică la 15 % din baza impozabilă pentru persoanele cu reședința principală în Austria, pentru cetățenii Uniunii, precum și pentru persoanele fizice sau juridice care sunt asimilate acestora în temeiul dreptului Uniunii. În conformitate cu articolul 4 alineatul 2 din legea menționată, taxa este de 35 % din baza impozabilă pentru toate celelalte persoane.

III — Acțiunea principală și întrebările preliminare

22. La 8 ianuarie 2002, domnii Hengartner și Gasser, resortisanți elvețieni, au încheiat un contract de locațiune a unui fond de vânatoare în Austria pentru o durată de șase ani (și anume de la 1 aprilie 2002 până la 31 martie 2008).

6 — LGBl. 28/2003.

23. Pentru exercitarea activităților lor de vânătoare, reclamanții din acțiunea principală întrețin o cabană pe teritoriul landului Vorarlberg. Ei se întâlnesc în mod regulat la această cabană, o dată pe săptămână, pentru a vâna. Aceștia au închiriat o cameră frigorifică și o măcelărie pentru vânzarea vânatului împușcat. În plus, au plătit indemnizații pentru două persoane care îndeplinesc funcția de paznic de vânătoare și au suportat cheltuielile pentru hrana vânatului.

24. Prin decizia administrației financiare a landului Vorarlberg din 1 aprilie 2007, reclamanții din acțiunea principală au fost supuși la o taxă pe vânătoare în valoare de 4 359,30 euro, reprezentând 35% din baza impozabilă a taxei respective pentru sezonul de vânătoare cuprins între 1 aprilie 2007 și 31 martie 2008. Persoanele interesate au introdus o contestație împotriva acestei decizii.

25. Prin decizia din 17 octombrie 2007, respectivă administrație financiară a respins contestația pentru motivul că aplicarea, în cazul reclamanților din acțiunea principală, a cotei de impozitare mai ridicate este legală. Aceasta a subliniat de asemenea că Acordul CE-Elveția nu este aplicabil exercitării unui drept de vânătoare și taxelor aferente acestuia.

26. Prin urmare, domnii Hengartner și Gasser au sesizat Verwaltungsgerichtshof, invocând, în esență, o încălcare a drepturilor lor la libertatea de stabilire și la egalitatea de tratament. Aceștia au arătat că, la fel ca și pescuitul sau agricultura, vânătoarea

constituie o activitate economică, în special în cazul împușcării a peste 50 de exemplare de vânat pe an și al vânzării a peste o tonă de carne. Potrivit acestora, este lipsit de relevanță, în această privință, dacă activitatea în discuție generează sau nu generează un profit.

27. În aceste condiții, reclamanții din acțiunea principală arată că administrația financiară a landului Vorarlberg ar fi trebuit să aplice o cotă de impozitare de 15% pentru a evita o discriminare pe motiv de cetățenie sau naționalitate, interzisă de dreptul Uniunii.

28. La rândul său, administrația financiară a replicat că vânătoarea trebuie considerată un sport care nu are ca obiectiv obținerea durabilă de venituri și că, în speță, vânzarea de carne de vânat nu se efectuează cu titlu profesional. Cumpărarea de hrană pentru vânat și vânzarea de carne de către reclamanții din acțiunea principală nu constituie o activitate economică independentă.

29. Verwaltungsgerichtshof indică faptul că domeniul de aplicare al articolului 43 CE s-ar caracteriza prin elementele stabilirii și ale activității independente. Potrivit acestei instanțe, în speță nu este exclusă existența unei instalări stabile pentru o durată cel puțin mai îndelungată, iar condițiile referitoare la caracterul independent al activității sunt îndeplinite. În consecință, se pune problema dacă exercitarea unui drept de vânătoare constituie o activitate economică, în special într-un caz în care scopul lucrativ nu este preponderent. Cu toate acestea, intenția de a obține

un profit în domeniul activităților în discuție, susceptibile să fie calificate, eventual, drept activități independente, ar putea constitui de asemenea un element relevant.

30. Instanța de trimitere, care are îndoieli cu privire la interpretarea dreptului Uniunii referitor la acest aspect, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Atunci când titularul unei drept de vânatoare vinde pe teritoriul național vânatul ucis, vânătoria constituie o activitate independentă în sensul articolului 43 CE chiar dacă, în ansamblu, această activitate nu urmărește obținerea unui profit?”

IV — Răspunsuri propuse Curții

31. În opinia reclamantilor din acțiunea principală, la întrebarea preliminară ar trebui să se răspundă după cum urmează:

„Practicarea vânătorii constituie o activitate independentă în sensul articolului 43 CE chiar dacă, în ansamblu, din această activitate

nu se obține niciun profit, în special atunci când persoana abilitată să practice vânătoria vinde vânatul ucis în țară sau efectuează cum-părăturile necesare (de exemplu, hrana pentru vânat) în țară, practică vânătoria pentru o perioadă de cel puțin șase ani (durata contractului de arendare) sau întreține structuri stabile și durabile într-un alt stat membru (cabană de vânătoare, cameră frigorifică și paznici de vânătoare).”

32. Vorarlberger Landesregierung (guvernul landului Vorarlberg) sugerează Curții să răspundă la întrebarea preliminară după cum urmează:

„Chiar dacă titularul unui drept de vânătoare vinde vânatul pe teritoriul național, dar nu obține profituri din această vânzare, și exercită vânătoria în primul rând ca activitate de recreere, iar nu în scopuri lucrative, exercitarea vânătorii nu constituie o activitate independentă în sensul articolului 12 din anexa I la [acord].”

33. Guvernul austriac apreciază că este necesar să se răspundă la întrebarea adresată după cum urmează:

„Chiar dacă titularul unui drept de vânătoare vinde vânatul pe teritoriul național, dar nu obține profituri din această vânzare, și, în temeiul situației de fapt din speță, exercită această activitate în primul rând ca activitate de recreere, iar nu în scopuri lucrative, exercitarea vânătorii nu constituie o activitate

independentă în sensul articolului 12 din anexa I la [acord] coroborat cu articolul 16 din acordul respectiv și cu articolul 43 CE.”

34. Comisia propune să se declare că:

„Exercitarea vânătorii în cadrul unui contract de locațiune a unui fond de vânătoare nu constituie o activitate în sensul articolului 43 CE atunci când este practică în scopuri de recreere, iar vânzarea vânatului obținut nu prezintă decât un caracter accesoriu.”

V — Analiză

A — *Aplicabilitatea articolului 43 CE*

35. Instanța de trimitere a adresat întrebarea preliminară pentru a afla dacă și în ce măsură exercitarea unui drept de vânătoare este susceptibilă să constituie o activitate independentă în sensul articolului 43 CE, chiar dacă această activitate nu ar urmări obținerea unui profit.

36. Reclamanții din acțiunea principală și Comisia au invocat acest temei juridic în observațiile lor scrise. În schimb, Vorarlberger Landesregierung și guvernul austriac apreciază că este necesară mai degrabă interpretarea Acordului CE-Elveția.

37. Este cert că resortisanții elvețieni, în calitate de resortisanți ai unei țări terțe, nu pot invoca articolul 43 CE pentru se prevala de drepturile care rezultă din această dispoziție într-o situație precum cea din acțiunea principală⁷.

38. Întrucât domnii Hengartner și Gasser sunt resortisanți elvețieni, situația lor nu intră în domeniul de aplicare al articolului 43 CE. În consecință, în ceea ce privește acțiunea principală, nu se pune problema dacă exercitarea unui drept de vânătoare în cadrul unui contract de locațiune a unui fond de vânătoare constituie sau nu constituie o activitate independentă în sensul articolului 43 CE.

39. Rămâne să se stabilească dacă totuși Curtea este în măsură să furnizeze alte elemente de interpretare utile instanței de trimitere.

40. Considerăm că aceasta este situația. Având în vedere indicațiile suficient de detaliate furnizate de instanța de trimitere, întrebarea preliminară nu ar trebui înțeleasă

7 — A se vedea în special Hotărârea din 25 iunie 1992, Ferrer Laderer (C-147/91, Rec., p. I-4097, punctul 7), și Hotărârea din 29 octombrie 1998, Awoyemi (C-230/97, Rec., p. I-6781, punctul 29).

în sensul că privește libertatea de stabilire în cadrul Tratatului CE, ci drepturile „lucrătorilor care desfășoară o activitate independentă”, în sensul articolului 12 din anexa I la acord. Astfel, rezultă că instanța de trimitere urmărește să afle, în esență, dacă dispozițiile din acord privind drepturile lucrătorilor care desfășoară o activitate independentă se opun percepției, într-un stat membru, de la locatarii de cetățenie elvețiană a unei taxe, precum cea în discuție în acțiunea principală, atunci când se aplică o cotă mai ridicată decât cea aplicabilă resortisanților statelor membre.

B — *Acordul*

1. Aspecte generale privind acordul

41. Curtea a avut deja numeroase ocazii să se pronunțe cu privire la interpretarea acestui acord, printre altele, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Grimme⁸.

8 — Hotărârea din 12 noiembrie 2009 (C-351/08, Rep., p. I-10777). A se vedea de asemenea Hotărârea din 22 decembrie 2008, Stamm și Hauser (C-13/08, Rep., p. I-11087), și Hotărârea din 11 februarie 2010, Fokus Invest (C-541/08, Rep., p. I-1025). Toate aceste cauze au fost judecate fără concluziile avocatului general.

42. În această hotărâre, Curtea a arătat, cu titlu preliminar, că Acordul CE-Elveția fusese semnat ulterior respingerii de Confederația Elvețiană, la 6 decembrie 1992, a Acordului privind Spațiul Economic European (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul SEE”) și că, prin refuzul său, aceasta nu subscriesese la proiectul unui ansamblu economic integrat, cu o piață unică, fondat pe reguli comune între membrii săi, ci preferase calea înțelegerilor bilaterale cu Uniunea și cu statele sale membre, în domenii precise⁹.

43. Având în vedere aceste constatări, Curtea a concluzionat că Confederația Elvețiană nu aderase la piața internă a Uniunii și că, în consecință, interpretarea dată dispozițiilor de drept al Uniunii privind această piață nu putea fi transpusă în mod automat interpretării acordului, în afară de cazul în care dispoziții exprese în acest sens sunt prevăzute de acordul însuși¹⁰.

44. Amintim că un tratat internațional trebuie interpretat nu numai în funcție de termenii în care este redactat, ci și ținând seama de obiectivele acestuia. Articolul 31 din Convenția de la Viena precizează, referitor la acest aspect, că un tratat trebuie să fie interpretat cu bună-credință, potrivit sensului obișnuit ce urmează a fi atribuit termenilor

9 — A se vedea în acest sens Hotărârea Grimme, citată anterior (punctul 27), și Hotărârea Fokus Invest, citată anterior (punctul 27).

10 — A se vedea în acest sens Hotărârea Grimme, citată anterior (punctele 27 și 29 și jurisprudența citată).

tratatului în contextul lor și în lumina obiectului și a scopului său¹¹.

45. În ceea ce privește Acordul CE-Elveția, este necesar să se amintească faptul că este vorba despre interpretarea unui tratat internațional încheiat de Comunitatea Europeană și statele sale membre cu o țară terță. Într-adevăr, există acorduri internaționale al căror obiectiv declarat este extinderea tuturor libertăților fundamentale la țările terțe sau care prevăd o perspectivă ulterioară de aderare la Uniune¹². Totuși, nu acesta este cazul în ceea ce privește acordul încheiat cu Confederația Elvețiană. Acordul nu privește toate libertățile, iar perspectiva de aderare lipsește din cadrul acestuia. În consecință, este necesar ca Acordul CE-Elveția să fie interpretat ca un acord internațional clasic, și anume menținând fidelitatea față de textul acordului, astfel cum prevede Convenția de la Viena¹³. Prin urmare, o abordare dinamică și teleologică nu ni se pare justificată în cadrul interpretării dispozițiilor acordului.

46. În plus, trebuie să se rețină că, deși acordul acoperă numeroase domenii de drept al Uniunii, respectiva acoperire rămâne limitată din cauza naturii punctuale a dispozițiilor

sale, precum și din cauza prezenței unor dispoziții care urmăresc limitarea sau precizarea domeniului său de aplicare material sau temporal¹⁴ și care nu sunt cunoscute în dreptul Uniunii¹⁵. În plus, chiar dacă articolul 16 alineatul (2) din acordul respectiv prevede aplicabilitatea jurisprudenței Curții, această trimitere nu privește decât jurisprudența anterioară semnării acordului, intervenită la 21 iunie 1999. Potrivit aceleiași dispoziții, orice jurisprudență ulterioară se supune atenției Elveției și, la cererea oricăreia dintre părțile contractante, comitetul mixt stabilește implicațiile acestei jurisprudențe pentru respectiva țară din afara Uniunii.

47. Situația descrisă în trimiterea preliminară trebuie analizată în lumina acestor considerații.

2. Dispozițiile acordului referitoare la drepturile lucrătorilor care desfășoară o activitate independentă

11 — A se vedea în special Hotărârea din 2 martie 1999, Eddline El-Yassini (C-416/96, Rec., p. I-1209, punctul 47).

12 — Precum Acordul SEE sau Acordul de instituire a unei asocieri între Comunitatea Economică Europeană și Turcia, semnat la 12 septembrie 1963 la Ankara de Republica Turcia, pe de o parte, precum și de statele membre ale CEE și de Comunitate, pe de altă parte, și care a fost încheiat, aprobat și confirmat în numele acesteia din urmă prin Decizia 64/732/CEE a Consiliului din 23 decembrie 1963 (JO 1964, 217, p. 3685, Ediție specială, 11/vol. 1, p. 10, denumit în continuare „acordul de asociere CEE-Turcia”).

13 — Potrivit Borghi, A., *La libre circulation des personnes entre la Suisse et l'UE*, Éditions Interuniversitaires Suisses, 2010, p. 2, acest punct de vedere este susținut de o doctrină unanimă.

48. Dispozițiile acordului referitoare la drepturile lucrătorilor care desfășoară o activitate

14 — În ceea ce privește, de exemplu, prestatorii de servicii, a se vedea articolul 17 și următoarele din anexa I la acordul respectiv.

15 — A se vedea în special clauzele de nediscriminare din cele șapte acorduri (a se vedea nota de subsol 19 din prezentele concluzii).

independentă sunt succinte. Capitolul III din anexa I cuprinde cinci articole. În mod schematic, articolul 12 din anexă privește numai condițiile de obținere a unui permis de ședere, aplicabile unui lucrător care desfășoară o activitate independentă, în timp ce celelalte articole (13-16) se limitează să aducă precizări cu privire la acest drept. Dispozițiile în discuție nu privesc decât persoanele fizice¹⁶.

49. Trebuie să se constate că acordul se limitează să recunoască fiecărui lucrător care desfășoară o activitate independentă un drept de intrare și de ședere, precum și dreptul de a beneficia, în ceea ce privește accesul la o activitate independentă și la exercitarea acesteia, de un tratament care nu este mai puțin favorabil decât cel acordat de țara gazdă resortisanților săi.

50. În consecință, definiția drepturilor garantate recunoscute prin Acordul CE-Elveția lucrătorilor care desfășoară o activitate independentă este în mod clar mai puțin largă decât libertatea de stabilire prevăzută de Tratatul CE, astfel cum este interpretată în jurisprudența Curții.

16 — În Hotărârea Fokus Invest, citată anterior, Curtea a confirmat că obiectivele acordului, definite la articolul 1 din acesta, sunt stabilite, potrivit cuprinsului acestei dispoziții, în beneficiul resortisanților statelor membre și ai Confederației Elvețiene și, în consecință, în beneficiul persoanelor fizice și că toate categoriile de persoane, resortisanți ai statelor membre și resortisanți elvețieni, vizate de acord, cu excepția prestatorilor și a beneficiarilor de servicii, presupun prin natura lor că este vorba despre persoane fizice (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Grimme, punctele 33 și 34, și Fokus Invest, punctul 29).

51. În Acordul CE-Elveția, problemele fiscale nu sunt abordate decât punctual. Desigur, articolul 15 alineatul (2) din anexa I se referă la articolul 9 alineatul (2) din anexa respectivă. Totuși, problemele fiscale menționate în aceste dispoziții sunt legate de securitatea socială și nu privesc taxele legate de exercitarea activităților specifice, precum cele în discuție în acțiunea principală¹⁷. Dispozițiile articolului 21 din acord, referitoare la convențiile privind dubla impozitare, nu sunt nici acestea relevante în prezenta cauză. Prin urmare, nici obiectivele acordului, nici indicațiile referitoare la intențiile părților contractante nu pot justifica o interpretare a acordului în sensul că ar implica o obligație de nediscriminare fiscală în raport cu lucrătorii care desfășoară o activitate independentă într-o situație precum cea din acțiunea principală.

52. Astfel, fără ca în speță să fie necesar să se examineze problema dacă și, eventual, în ce condiții, vânătoria ar putea fi considerată o activitate economică independentă, considerăm că drepturile recunoscute prin acord lucrătorilor care desfășoară o activitate independentă privesc, în principal, condițiile de obținere a unui permis de ședere, precum și accesul la o activitate independentă și la

17 — Articolul 9 alineatul (2) prevede că lucrătorul salariat și membrii familiei sale menționați la articolul 3 din anexă beneficiază de aceleași avantaje fiscale și sociale ca și lucrătorii salariați naționali și membrii familiilor acestora. Trebuie să se precizeze că noțiunea „avantaje fiscale și sociale” cuprinsă în acest articol se bazează pe articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 11).

exercitarea acesteia în condițiile unui tratament nediscriminatoriu. În orice caz, din aceste dispoziții nu rezultă că perceperea unei taxe pe locațiunile de fonduri de vânatoare în Austria, calculată pentru resortisanții țărilor terțe potrivit unei cote mai ridicate decât pentru cei ai statelor membre, este incompatibilă cu dispozițiile acordului referitoare la lucrătorii care desfășoară o activitate independentă.

53. Prin urmare, articolele 12 și 15 din anexa I nu par, în opinia noastră, să se opună faptului ca resortisanții elvețieni și cetățenii Uniunii să facă obiectul unui tratament fiscal diferit în ceea ce privește taxa în litigiu.

54. Totuși, este necesar să se verifice dacă un astfel de tratament nu încalcă principiul general al nediscriminării cuprins în acord.

3. Principiul nediscriminării prevăzut de acord

55. Articolul 2 din acord prevede o interdicție a discriminării pe motive de cetățenie. Acest articol prevede că resortisanții unei țări contractante cu reședința legală pe teritoriul unei alte țări contractante nu trebuie să facă

obiectul niciunei discriminări pe motiv de cetățenie, în aplicarea dispozițiilor anexelor I-III la acord și în conformitate cu acestea.

56. În consecință, problema care se pune este dacă domeniul de aplicare al acestei interdicții este identic cu cel al interdicției prevăzute de Tratatul CE.

57. Considerăm că nediscriminarea în raporturile dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană are o însemnătate relativă în stadiul actual al cadrului juridic aplicabil și nu are aceeași dimensiune ca în raporturile din interiorul Uniunii sau al Spațiului Economic European. În această privință, este necesar să se amintească faptul că articolul 12 CE, precum și articolul 4 din Acordul SEE interzic, în domeniile lor de aplicare, orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie sau naționalitate. Acordul CE-Elveția cuprinde de asemenea un principiu al nediscriminării, dar într-un mod limitativ și condiționat.

58. În plus, cele șapte acorduri distincte care reglementează raporturile dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană au în mod clar un caracter sectorial¹⁸. Aceste acorduri au fost negociate în același timp, dar în mod separat. Nici structura, nici obiectivele acestora nu sunt identice. În ceea ce privește principiul egalității de tratament, dispozițiile

18 — A se vedea nota de subsol 4 din prezentele concluzii.

relevante ale celor șapte acorduri, în măsura în care aceste dispoziții există, nu sunt identice nici din punctul de vedere al conținutului, nici din cel al întinderii lor¹⁹.

resortisanții elvețieni pentru locațiunea unui fond de vânătoare în Austria.

59. De altfel, trebuie să se constate, în ceea ce privește impozitarea vânătorii, că legislațiile aplicabile în cel puțin două părți contractante, și anume în Republica Austria și în Confederația Elvețiană, par să pornească de la ideea că principiul nediscriminării nu se aplică în acest domeniu²⁰.

60. Prin urmare, principiul nediscriminării, astfel cum este prevăzut de acord și interpretat conform Convenției de la Viena, nu se opune, în sine, dispozițiilor în discuție, care prevăd perceperea unei taxe mai ridicate de la

4. Întinderea drepturilor beneficiarilor serviciilor în cadrul acordului

61. Din decizia de trimitere rezultă că dispozițiile referitoare la libera prestare a serviciilor au fost invocate în fața administrației naționale. Pentru a completa analiza noastră, considerăm necesar să abordăm și acest aspect.

62. Astfel, Curtea a avut ocazia să examineze calificarea juridică a unei situații asemănătoare în Hotărârea Jägerskiöld²¹. Această cauză privea acordarea dreptului de pescuit și eliberarea unor autorizații în acest scop. Curtea a constatat că activitatea care constă în punerea la dispoziția terților, în schimbul unei remunerații și în anumite condiții, a unui luciu de apă pentru a practica pescuitul constituie o prestare de servicii care, dacă prezintă un caracter transfrontalier, intră sub incidența articolului 59 din Tratatul CE și următoarelor (devenite, după modificare, articolul 49 CE și următoarele). Curtea s-a pronunțat de asemenea cu privire la aplicabilitatea altor libertăți prevăzute de tratat. Aceasta a precizat că faptul că dreptul de pescuit sau autorizațiile relevante sunt constatate prin documente care, ca atare, pot

19 — În ceea ce privește principiul nediscriminării în celelalte acorduri (citate la nota de subsol 4 din prezentele concluzii), a se vedea în special articolele 3 și 23 din Acordul privind transportul aerian, articolele 1, 17, 20, 27, 28, 32, 38, 40 și 52 din Acordul privind transportul rutier și feroviar de călători și de mărfuri, precum și articolele 3, 4 și 6 din Acordul privind anumite aspecte ale achizițiilor publice.

20 — Astfel, părata din acțiunea principală a anexat la observațiile sale scrise decizia din 17 octombrie 2007 adoptată de autoritățile naționale (menționată la punctul 25 din prezentele concluzii) și care face obiectul acțiunii principale. În această decizie, autoritățile austriece se referă, printre altele, la dispozițiile aplicabile în Elveția. Din aceste elemente pare să reiasă că reglementarea relevantă operează o diferență de tratament nu numai între resortisanții elvețieni și resortisanții străini, ci și între resortisanții elvețieni în funcție de cantonul de origine al acestora. În consecință, anumite părți contractante au considerat că nu trebuie să modifice dispozițiile lor naționale în această privință, astfel încât practica părților contractante nu corespunde interperării propuse de reclamantii din acțiunea principală.

21 — Hotărârea din 21 octombrie 1999 (C-97/98, Rec., p. I-7319).

face obiectul unor modificări nu este suficient pentru a le plasa în domeniul de aplicare al dispozițiilor tratatului referitoare la libera circulație a mărfurilor.

63. Considerăm că această jurisprudență poate fi transpusă locațiunii dreptului de vânatoare.

64. Astfel, activitatea care constă în punerea la dispoziția terților, în schimbul unei remunerații și în anumite condiții, a unui teren pentru a practica vânatoarea constituie o prestare de servicii care, dacă prezintă un caracter transfrontalier, intră în domeniul de aplicare al liberei prestări a serviciilor.

65. Cu toate acestea, în speță, domnii Hengartner și Gasser nu sunt prestatori de servicii, ci beneficiari ai serviciilor. În consecință, este necesar să se examineze interpretarea dispozițiilor specifice prevăzute de acord referitoare la drepturile beneficiarilor serviciilor.

66. Este cert că, chiar dacă acordul acoperă libera prestare a serviciilor, domeniul său de aplicare nu este identic cu cel al dispozițiilor analoge din Tratatul CE.

67. În Hotărârea Grimme, citată anterior, Curtea a subliniat că, potrivit articolului 1 litera (b) din acord, obiectivul acestuia era facilitarea prestării de servicii pe teritoriul părților contractante și în special liberalizarea prestării de servicii de scurtă durată²². Totuși, Curtea a adăugat că dreptul de a presta servicii pe teritoriul unei alte părți contractante este limitat, prin articolul 5 alineatul (1) din acord și prin articolul 17 litera (a) din anexa I la acordul respectiv, la 90 de zile de muncă efectivă într-un an calendaristic. Potrivit articolului 19 din respectiva anexă I, pe această durată, statul de primire nu poate impune acestor prestatori de servicii condiții mai puțin favorabile decât cele rezervate propriilor resortisanți, în conformitate cu dispozițiile anexelor I-III la acord²³.

68. În ceea ce privește beneficiarii serviciilor, drepturile pe care acordul le garantează acestora privesc în mod esențial dreptul de ședere. Se prevede că beneficiarii serviciilor nu au nevoie de un permis de ședere pentru o perioadă de ședere de trei luni sau mai mică. Pentru o perioadă care depășește trei luni, beneficiarilor serviciilor li se emite un permis de ședere având o durată egală cu cea a prestării. În această privință, amintim că articolul 2 din acord nu interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie, ci numai „în

22 — Hotărârea Grimme, citată anterior (punctul 40).

23 — *Ibidem* (punctul 42).

aplicarea dispozițiilor anexelor I, II și III la prezentul acord și în conformitate cu acestea”.

69. Niciun element din Acordul CE-Elveția nu indică faptul că obiectivul acestuia era asigurarea unei egalități de tratament fiscal în ceea ce privește taxele percepute pe servicii precum locațiunea drepturilor de vânatoare. Trebuie amintit că o interdicție a oricărei impozitări discriminatorii în contextul comerțului cu servicii nu este prevăzută în mod expres nici de Acordul General privind Comerțul cu Servicii (GATS)²⁴, nici de tratatele fondatoare ale Uniunii, spre deosebire de normele aplicabile comerțului cu bunuri²⁵.

70. În lipsa, din Acordul CE-Elveția, a unor dispoziții exprese care să interzică orice discriminare fiscală față de resortisanții altor părți contractante, o astfel de interdicție nu poate fi admisă decât dacă este justificată de interpretarea drepturilor garantate de alte dispoziții ale acordului respectiv. În interiorul Uniunii, aceasta rezultă din dispozițiile privind libertățile fundamentale.

24 — A se vedea Decizia 94/800/CE din 22 decembrie 1994 privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competență sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3), prin care Consiliul a aprobat Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului, precum și acordurile care figurează în anexele 1-3 la acest acord, printre care GATS. Articolul XIV din GATS exclude anumite măsuri fiscale din domeniul de aplicare al obligațiilor generale prevăzute de acest acord.

25 — A se vedea articolul III:2 GATT, articolul 90 CE și articolul 14 din Acordul SEE.

71. În ceea ce privește acordul, acesta ar putea să se opună unei taxe sau unei plăți cu caracter forfetar care se aplică beneficiarilor unor servicii cu ocazia obținerii unui permis de ședere și al căror quantum ar depăși, fără o justificare obiectivă, tariful prevăzut pentru propriii cetățeni referitor la atribuirea documentelor justificative într-o situație comparabilă în mod global. În opinia noastră, o astfel de taxă, strâns legată de drepturile garantate de acord, ar risca să aducă atingere în mod direct drepturilor pe care acesta le prevede în favoarea beneficiarilor serviciilor²⁶. Cu toate acestea, taxa în discuție în acțiunea principală este de o cu totul altă natură.

72. Cu titlu suplimentar, am dori totuși să adăugăm că, în opinia noastră, discriminarea persoanelor fizice resortisanți ai unor țări terțe care își stabilesc reședința în mod legal în Uniune numai pe motive de cetățenie, în situații care sunt, pe de altă parte, perfect comparabile, ni se pare incompatibilă cu idealul unei egalități a tuturor persoanelor în fața legii. Apreciem că o discriminare de această natură ar trebui exclusă de valorile noastre constituționale. O astfel de discriminare directă a resortisanților străini beneficiari ai serviciilor ar putea fi, eventual, acceptată într-o țară aflată într-o situație dificilă din punct de vedere economic și care se confruntă cu un deficit de monedă străină, dar nu în interiorul Uniunii. Cu regret trebuie să constatăm că, în stadiul actual al dreptului Uniunii, realizarea

26 — Curtea s-a pronunțat deja asupra unei situații oarecum asemănătoare în cadrul unui alt acord, și anume acordul de asociere citat anterior; Hotărârea din 17 septembrie 2009, Sahin (C-242/06, Rep., p. I-8465, punctul 75), în cadrul specific al unei clauze de „standstill” înscrise la articolul 13 din Decizia nr. 1/80 a Consiliului de asociere din 19 septembrie 1980 privind dezvoltarea asocierii.

acestui ideal nu este atinsă în ceea ce privește resortisanții țărilor terțe.

73. În concluzie, dispozițiile acordului referitoare la beneficiarii serviciilor nu se opun

faptului ca un resortisant elvețian să fie supus, în calitate de beneficiar al serviciilor, unui tratament diferit în ceea ce privește perceperea unei taxe plătite pentru locațiunea unui fond de vânatoare, în împrejurări precum cele din acțiunea principală.

VI — Concluzie

74. Având în vedere considerațiile precedente, propunem Curții să răspundă *Verwaltungsgerichtshof* după cum urmează:

„Articolul 43 CE nu este aplicabil în împrejurări precum cele din acțiunea principală.

Dispozițiile Acordului între Comunitatea Europeană și statele membre ale acesteia, pe de o parte, și Confederația Elvețiană, pe de altă parte, privind libera circulație a persoanelor, semnat la Luxemburg la 21 iunie 1999, nu se opun aplicării unor dispoziții naționale precum cele în discuție în acțiunea principală, care au drept consecință aplicarea, cu ocazia percepției unei taxe care trebuie achitată pentru exercitarea dreptului de vânatoare, a unei cote mai ridicate resortisanților elvețieni decât cea aplicată cetățenilor Uniunii Europene.”